

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ Ή ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ

(Ανατροφή του Παιδιού)

ΛΕΩΝΙΔΑ Γ. ΜΟΡΦΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

B. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Ο ρόλος της Οικογένειας σαν σύνολο
2. Ο ρόλος του Πατέρα
3. Ο ρόλος της Μάνας
4. Παππούδες – Γιαγιάδες
5. Αδέλφια
6. Σχολείο – Δάσκαλος – Καθηγητές
7. Παράδοση
8. Θρησκεία

Γ. ΜΕΣΑ ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ

1. Πειθαρχία
2. Έπαινος και αποδοκιμασία, αμοιβή και τιμωρία
3. Ψυχαγωγία (παιχνίδια, παιδικά βιβλία, τηλεόραση, ραδιόφωνο, θέατρο, κινηματογράφος)

Δ. ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ (ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ) ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

Ε. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις κύριες φροντίδες που οφείλει κάθε Γονιός να δώσει στα Παιδιά του είναι η σωστή αγωγή - ανατροφή.

Η σωστή ανατροφή του Παιδιού καθορίζεται από την ομαλή ψυχική, συναισθηματική και ηθική εξέλιξη του ατόμου.

- **Κληρονομικότητα:** Το υλικό με το οποίο αναπτύσσεται το άτομο και διαμορφώνεται ο χαρακτήρας του, μας παρέχεται από τους προγόνους μας με τα γονίδια.

- **Όλα κληρονομούνται:** Τα σωματομετρικά στοιχεία και χαρακτηριστικά του σώματός μας, όπως ύψος, βάρος, χρώμα του δέρματος, μαλλιών, ματιών, αλλά και πνευματικές και ψυχικές ιδιότητες, όπως η ευφυΐα, η καλοσύνη, η κακία, η διχόνοια κ.α.

- **Περιβάλλον:** Το γενετικό υλικό που παίρνουμε από τους Γονείς μας είναι βεβαίως δεδομένο.

- Μπορούμε όμως, αναλόγως του είδους του να το τροποποιήσουμε προς το καλύτερο σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Το ύψος π.χ. ελάχιστα μπορούμε να επηρεάσουμε. Αντιθέτως το βάρος μπορεί να επηρεασθεί σε μεγαλύτερο βαθμό. Η ευφυΐα εκτιμάται ότι μπορεί να βελτιωθεί μέχρι και 50%.

- Με άλλα λόγια το γενετικό υλικό που παίρνουμε από τους Γονείς μας και ιδιαίτερα τα πνευματικά και ψυχικά χαρακτηριστικά μπορούμε να τροποποιήσουμε προς το καλύτερο με τη σωστή αγωγή, τη σωστή ανατροφή, όπως λέμε, διότι η ψυχική, συναισθηματική και ηθική εξέλιξη του ατόμου ευρίσκονται υπό την διαρκή επίδραση του περιβάλλοντος.

- Το περιβάλλον, αρχικώς, καθορίζεται από την οικογένεια και κυρίως από τους Γονείς και ιδιαίτερα την Μάνα. Αργότερα και από το σχολείο και τον κοινωνικό περίγυρο και τέλος από μεγάλες διάνοιες της ανθρωπότητας που προβάλλουν σαν πρότυπα για τη γενική πρόοδο του πολιτισμού και τη γενική ανέλιξη του ανθρώπου.

- Η προδιαγραφή του ιδανικού περιβάλλοντος για την ομαλή ψυχική, συναισθηματική και ηθική εξέλιξη και καλλιέργεια του Παιδιού, είναι δύσκολος, αν μη αδύνατος: Πλείστοι όσοι παράγοντες υπεισέρχονται και διαρκώς μεταβάλλονται. Ακόμη και εμείς οι ίδιοι οι Γονείς δεν είμαστε οι ίδιοι στο πρώτο Παιδί και στο επόμενο ή στα επόμενα.
- Επομένως στην παρούσα εισήγηση θα γίνει προσπάθεια να επισημανθούν αφενός η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων και αφετέρου η αποφυγή βασικών σφαλμάτων, έτσι ώστε να εξελιχθεί ομαλώς η ψυχική, συναισθηματική και ηθική εξέλιξη του ατόμου.
- Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι η δημιουργία ενός ώριμου, ισορροπημένου και ηθικού –με την ευρεία έννοια– ενήλικα, που θα σέβεται τόσο τον εαυτό του όσο και τους συνανθρώπους του.

B. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Ο ρόλος της οικογένειας σαν σύνολο

Αποφασιστική σημασία στην ανατροφή του Παιδιού έχει η οικογένεια.

Η αμοιβαία ειλικρίνεια, αγάπη, αφοσίωση, στοργή, τρυφερότητα και αλληλοεκτίμηση μεταξύ των συζύγων αποτελούν το «άλφα και το ωμέγα» στην ανατροφή του Παιδιού.

Οποσδήποτε διαφωνίες και διαφορές απόψεων σε διάφορα θέματα θα υπάρχουν σε ένα ζευγάρι. Αυτές όμως θα πρέπει να συζητούνται ιδιαίτερος, να επιλύονται και σε καμμία περίπτωση δεν πρέπει να γίνονται καυγάδες μεταξύ των, ιδιαίτερα παρουσία των Παιδιών.

Με δεδομένο λοιπόν το αγαπημένο και μονιασμένο ζευγάρι τα παρακάτω θα πρέπει να τηρούνται ή να αποφεύγονται για τη σωστή ανατροφή του Παιδιού.

α. Η αγάπη και η ασφάλεια αποτελούν βασικές και πρωταρχικές ανάγκες του Παιδιού.

- Η αγκαλιά είναι το καλύτερο μέσο με το οποίο παρέχεται στο Παιδί η αγάπη και το αίσθημα της ασφάλειας.
- Η παρουσία της Μάνας αρχικά και του Πατέρα κατόπιν, αποτελούν για το παιδί την ιδανική δυάδα που του εξασφαλίζει αγάπη και ασφάλεια.
- Η αξία της αγκαλιάς για το Παιδί φαίνεται χαρακτηριστικά στα Παιδιά που έχουν την ατυχία να στερούνται της αγκαλιάς και ιδιαίτερα της μητρικής. Τα Παιδιά αυτά παρουσιάζουν ένα σύνολο ψυχικών και συναισθηματικών διαταραχών που χαρακτηρίζεται από αρνητισμό, επιθετικότητα σε συνδυασμό με κατάθλιψη και συνιστούν αυτό που ονομάζουμε «**Ιδρυματισμό**».
- Καθώς μεγαλώνει το Παιδί η αρχική ανάγκη για αγκαλιά διαφοροποιείται σαν μορφή αναγνώρισης, αποδοχής και αίσθησης ότι αξίζει. Έτσι το χαμόγελο, το τρυφερό νεύμα, το «**μπράβο**», υποκαθιστούν την αγκαλιά και επηρεάζουν θετικά το Παιδί, τον Έφηβο αλλά ακόμα και το Ενήλικο.
- Είναι λάθος η άποψη του τύπου: «Μην παίρνεις αγκαλιά το μωρό που κλαίει γιατί θα κακομάθει, θα συνηθίσει και όλο αγκαλιά θα θέλει». Ιδιαίτερα όσο μικρότερο είναι το Παιδί, τόσο περισσότερο όχι απλώς θέλει την αγκαλιά, αλλά την έχει πραγματικά ανάγκη.
- Θεωρείται ότι το «σκίτσο» της προσωπικότητας του ατόμου έχει ήδη διαμορφωθεί μέχρι το πέμπτο έτος της ζωής. Στα μετέπειτα χρόνια, γίνεται απλώς το «ρετουσάρισμα». Γι' αυτό είναι αναγκαίο, για το παιδί, να αισθάνεται αγάπη και ασφάλεια, ιδιαίτερα κατά τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής του.

β. Κάθε υπερβολή πρέπει να αποφεύγεται:

- Η **μεγάλη υποχωρητικότητα** σε οποιαδήποτε επιθυμία του Παιδιού μόνο βλαπτική επίδραση μπορεί να έχει στον χαρακτήρα του, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση χαρακτήρα ατόμου, που δε σέβεται ούτε τον εαυτό του, ούτε τους συνανθρώπους του.

- Η «μόδα» της άκρας υποχωρητικότητας άρχισε από τις Η.Π.Α στα μέσα περίπου του περασμένου αιώνα. Το νέο πνεύμα στην ανατροφή του Παιδιού ήταν απόλυτη ελευθερία, υποχωρητικότητα, ατιμωρησία για να μην, τάχα, υποστεί ψυχικό τραύμα και αποκτήσει συμπλέγματα κατωτερότητας.

- Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί χαρακτήρας επιθετικός εναντίον των πάντων: Γονέων, Δασκάλων, Συμμαθητών και της Κοινωνίας γενικότερα. Λόγω της ανυπαρξίας ηθικών φραγμών νομίζει ότι κάθε πράξη του είναι σωστή ή τουλάχιστον δικαιολογημένη. Η επίδοση στο σχολείο είναι από κακή έως το πολύ μέτρια. Η τεμπελιά του το εμποδίζει να αναπτύξει ικανότητες και τότε ακριβώς δημιουργούνται αισθήματα κατωτερότητας και φυγής από το σχολείο. Είναι γεμάτο ανησυχία, άγχος, αναποφασιστικότητα και επιθετικότητα.

- **Η δεσποτική συμπεριφορά εκ μέρους των Γονέων προς το Παιδί έχει το ίδιο κακό αποτέλεσμα στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του Παιδιού.** Εφ' όσον το Παιδί, δεν αντιδρά, θα γίνει ένα άβουλο πλάσμα, θα υποτάσσεται εύκολα και θα κάνει ό,τι εμείς θέλουμε, αλλά θα συνεχίσει σ' όλη τη ζωή να υποτάσσεται και να κάνει ό,τι κάποιιοι άλλοι θέλουν.

- Θα χάσει, δηλαδή, την αυτοπεποίθηση του και την ανταγωνιστικότητα, ιδιότητες που τόσο απαραίτητες είναι στη μάχη της ζωής.

Αν πάλι αντιδράσει, θα επαναστατήσει σε κάθε μορφή εξουσίας, εκδηλώνοντας αντικοινωνική συμπεριφορά.

Η υπερπροστασία στην ανατροφή του Παιδιού είναι συχνή στη χώρα μας, ιδιαίτερα από τη μεριά της Μητέρας.

- Ο υπερπροστατευτικός Γονιός ανησυχεί με το παραμικρό που συμβαίνει στο Παιδί. Φοβάται να μην κρυώσει και γι' αυτό το ντύνει σαν «κρεμμύδι», φοβάται μην τυχόν μείνει νηστικό και δεν μεγαλώσει και γι' αυτό το πιέζει να φάει με το ζόρι και πολλές άλλες παρόμοιες υπερβολές.

Συνήθως υπερπροστατευτικοί Γονείς είναι οι υπερήλικες Γονείς και οι Γονείς με μοναχοπαίδι.

- Με τη συμπεριφορά τους αυτή «ευνουχίζουν» το Παιδί παρά την καλή τους πρόθεση, υπονομεύουν τις ευκαιρίες που δίνονται στα Παιδιά να γίνουν υπεύθυνα,

αυτόνομα, να αναλάβουν πρωτοβουλίες, να επωμισθούν ευθύνες και υποχρεώσεις που τους αναλογούν.

Με λίγα λόγια εμποδίζουν τα Παιδιά να γίνουν ενήλικες ανεξάρτητοι, ελεύθεροι και ικανοί να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα της ζωής και τις αντιξοότητες της τύχης.

Οι θυμόσοφοι Κινέζοι λένε:

Αν δώσεις ένα ψάρι σε έναν άνθρωπο θα φάει μία φορά.

Αν τον μάθεις να ψαρεύει θα τρώει σ' όλη του τη ζωή.

γ. Η ίση μεταχείριση των Παιδιών από τους Γονείς είναι απολύτως αναγκαία, αν και κάθε Παιδί αγαπιέται με τον δικό του τρόπο, ανάλογα με τα χαρίσματα του και τα τυχόν ελαττώματα του.

- Η άνιση μεταχείριση των Παιδιών από τους Γονείς, όταν εκδηλώνεται με εύνοια προς το ένα και υποτιμητικές και επιτιμητικές συγκρίσεις προς το άλλο, πληγώνει την παιδική ψυχή. Το Παιδί που νοιώθει ότι αδικείται συγκριτικά προς το αδελφάκι του, από τους Γονείς του, που τόσο αγαπά και σέβεται, είναι πολύ δυστυχημένο και συγχρόνως γεμάτο μίσος και εκδικητικότητα εναντίον όλων.

- Αναμφισβητήτως η άνιση μεταχείριση μεταξύ αδελφών βάζει τους σπόρους σε οξύτατες διαφορές μεταξύ των κατά την ενήλικη ζωή και είναι ένα από τα μεγαλύτερα σφάλματα στην ανατροφή του Παιδιού.

δ. Η ανάγκη ταυτότητας απόψεων των Γονέων ως προς την ανατροφή του Παιδιού και την αντιμετώπιση των συνηθισμένων προβλημάτων έχει μεγάλη σημασία. Η ανυπαρξία κοινής γραμμής, ακόμη δε περισσότερο η φιλονικία μπροστά στο Παιδί, για τον τρόπο αντιμετώπισής του τού δημιουργούν σύγχυση με τελικό αποτέλεσμα την αδυναμία του να ξεχωρίσει ποιο τελικά είναι το σωστό.

- Διαφωνίες μεταξύ των Γονέων οπωσδήποτε θα υπάρχουν. Αυτές όπως πρέπει να συζητούνται ιδιαίτερος μεταξύ των με ηρεμία και με επιχειρήματα από την μια και την άλλη μεριά και να καθορίζεται κοινή γραμμή.

- Ακόμη χειρότερο για το Παιδί είναι η ασυνέπεια του καθενός από τους Γονείς:

Το χθεσινό όχι να γίνεται σήμερα ναι, γιατί έτσι μας βολεύει. Η διαφορετική συμπεριφορά μας πάνω στο ίδιο θέμα δημιουργεί σύγχυση και ανασφάλεια στην παιδική ψυχή.

- Να τονισθεί εδώ ότι είναι σημαντικό οι Γονείς να αντιμετωπίζουν τα Παιδιά σαν να είναι μεγαλύτερα στην ηλικία τους, να τους δίνουν πρωτοβουλίες και να τους δείχνουν εμπιστοσύνη. Να υπάρχει διάλογος, ιδιαίτερα κατά την εφηβική ηλικία: Πατέρα – Αγοριού, Μητέρας – Κοριτσιού, και τα προβλήματα και οι διαφωνίες που ανακύπτουν να διευθετούνται με εκατέρωθεν επιχειρήματα.

ε. Ανεκτίμητης αξίας είναι το προσωπικό παράδειγμα των Γονιών στην ανατροφή του Παιδιού. Το καλό τους παράδειγμα αποτελεί το σιωπηλότερο αλλά αποτελεσματικότερο μέσο ανατροφής. Οδηγεί στην ανεξίτηλη βιωματική χάραξη του καλού και του αγαθού στην ψυχή του Παιδιού. Χωρίς αυτό κάθε προσπάθεια για νουθεσία είναι καταδικασμένη σε αποτυχία.

Ας έλθουμε τώρα σε καθένα χωριστά από τα μέλη της οικογένειας που παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην ανατροφή του Παιδιού.

2. Ο ρόλος του Πατέρα

α. Ο Πατέρας -η «Κολώνα του σπιτιού»- στην πραγματικότητα είναι το στήριγμα της οικογένειας. Ο Πατέρας θα δώσει κύρος στην οικογένεια και κατ' επέκταση στην Γυναίκα του και στα Παιδιά του και θα εξασφαλίσει την οικονομική των υποστήριξη, αν και στις ημέρες μας και η Μάνα συμβάλλει σε αυτό.

Ο Πατέρας που θέλει να αναθρέψει σωστά τα Παιδιά του και να έχει ήρεμη και ευτυχισμένη οικογενειακή ζωή, πρέπει να προσέχει και να φροντίζει με στοργή, αγάπη και τρυφερότητα τη Γυναίκα του. Ευχαριστημένη, ευτυχισμένη και ήρεμη Μάνα, σίγουρα θα αντιμετωπίσει σωστά τα Παιδιά της, όσο δύσκολα και να είναι.

β. Ο Πατέρας πρέπει να είναι φίλος και συμπαίκτης των Παιδιών του. Το παιχνίδι της μπάλας στον ανοιχτό χώρο και τόσα άλλα παιχνίδια στην ακρογιαλιά και αλλού φέρνουν τον Πατέρα κοντά στα Παιδιά και δημιουργούν ζεστή ατμόσφαιρα με το γέλιο και τον καλό λόγο που αυθόρμητα βγαίνουν την ώρα του παιχνιδιού.

γ. Ο Πατέρας πρέπει να είναι διαιτητής σε κάθε οικογενειακή διαφορά.

Η στενότερη επαφή Μάνας - Παιδιού, φθείρει ορισμένες ιδιότητες της απαραίτητες στην καθημερινή ζωή. Ο ρόλος του διαιτητή, του ακριβοδίκαιου κριτή αλλά και συμφιλιοτή, ταιριάζει καλύτερα στον Πατέρα που διαφεύγει από την φθορά, στην οποία μοιραίως υπόκειται η διαιτησία της Μάνας, που την ασκεί σχεδόν καθημερινώς.

Και η μεν διαιτησία μεταξύ των Παιδιών θα μπορούσε να πει κανείς ότι δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολη.

Η διαιτησία όμως μεταξύ Μάνας και Παιδιών, ιδιαίτερα των Εφήβων, είναι δύσκολη, λεπτή και χρειάζεται πολλή σκέψη και ανάλογη διπλωματία. Είναι δύσκολο να μη δικαιωθεί η Μάνα αλλά εξίσου δύσκολο και επικίνδυνο να μην αποδοθεί το δίκαιο στο Παιδί, όταν το δικαιούται.

Γενικώς αυτή η διαιτησία είναι μια «κακοτοπιά» και καλό είναι να αποφεύγεται. Όταν είναι αναπόφευκτο, θα γίνει, αλλά και πάλι με μεγάλη διπλωματία, δεν θα πρέπει να μειωθεί η Μάνα στα μάτια του Παιδιού.

δ. Ο Πατέρας να είναι πηγή κεφιού για όλους. Ο Πατέρας μπαίνοντας και όντας στο σπίτι, πρέπει να δίνει τον τόνο του κεφιού και του χιούμορ. Το χιούμορ, ζεσταίνει τις σχέσεις των μελών της οικογένειας, φέρνει τον ένα πιο κοντά στον άλλο. Ένα αστείο δίδει διέξοδο σε στιγμές αμηχανίας και έντασης. Το γέλιο ξεκουράζει, χαλαρώνει, ζεσταίνει, ενώνει.

ε. Τέλος ο Πατέρας πρέπει να είναι τίμιος, εργατικός, υπεύθυνος, με αυτοπεποίθηση, αυτοπειθαρχία και συνεπής στις υποσχέσεις του. Με λίγα λόγια ο Πατέρας πρέπει να έχει όλες εκείνες τις ιδιότητες ώστε να είναι **παραδεκτός από την Γυναίκα του και πρότυπο για τα Παιδιά του.**

3. Ο ρόλος της Μάνας

Και τώρα ερχόμαστε στο ρόλο της Μάνας στην ανατροφή του Παιδιού. Πόσα και πόσα δεν έχουν γραφεί για τη Μάνα. Αν ο Πατέρας είναι η «Κολώνα του σπιτιού» η Μάνα είναι το «Στολίδι» του σπιτιού και ουσιαστικά η «ψυχή» του σπιτιού.

α. Στα Μητρώα γραφόμαστε.

Το έμβρυο στη μήτρα μεγαλώνει.

Τα αδέλφια προέρχονται από την *δελφίδα* - την αρχαϊκή ονομασία της μήτρας.

β. Η διατροφή, η αγάπη και η ασφάλεια είναι ο τρίποδας των πρωταρχικών αναγκών του βρέφους που τόσο αρμονικά και τέλεια καλύπτονται από την Μάνα. Ιδιαίτερα όταν η διατροφή του βρέφους εξασφαλίζεται με τον θηλασμό. Ο θηλασμός όχι μόνο καλύπτει κατά τον ιδανικότερο τρόπο τις θερμιδικές ανάγκες του βρέφους, αλλά το σπουδαιότερο, δημιουργεί ισχυρό ψυχικό δεσμό Μάνας – Παιδιού. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη διαμόρφωση χαρακτήρα του Παιδιού απαλλαγμένο από άγχη και αμφιβολίες, χαρακτήρα με αυτοπεποίθηση και αίσθημα ασφάλειας.

Η Μάνα, με το θηλασμό προσφέρει ό,τι καλύτερο στο Παιδί της.

γ. Η αγάπη της Μάνας προς το Παιδί υπάρχει ενστικτώδης από τη γέννηση, αλλά προοδευτικά διαρκώς αυξάνεται και ποτέ δεν κορυφώνεται. Η αύξηση της αγάπης της Μάνας, είναι συνεχής και δεν διακόπτεται παρά μόνο με τον θάνατό της.

Ο ποιητής σε γνωστό ποίημα του προεκτείνει την αγάπη της Μάνας και μετά θάνατον:

Η όμορφη μάγισσα ζητά από τον νέο να της φέρει την καρδιά της Μάνας για να ανταποκριθεί στον έρωτά του. Ο νέος δεν διστάζει να πάει στη Μάνα του, της ξεριζώνει την καρδιά και, όταν στο δρόμο σκοντάφτει η καρδιά της Μάνας τον ρωτά: «μήπως χτύπησες Αγόρι μου»;

δ. Η Μάνα, είναι προικισμένη από τη Φύση με ασύγκριτη διαισθητική δύναμη που κανείς άλλος δεν μπορεί να την αποκτήσει και αυτό της δίδει την δυνατότητα να αντιλαμβάνεται εγκαίρως «κάτι που δεν πάει καλά» με το Παιδί της.

ε. Τη μεγάλη σημασία που έχει η Μάνα στην ανατροφή του Παιδιού επιγραμματικά αλλά πολύ περιεκτικά ο αείμνηστος Δάσκαλός μου Καθηγητής και Ακαδημαϊκός Χωρέμης, αποτυπώνει στη φράση «Το Παιδί από την κοιλιά της Μάνας του γεννιέται, αλλά στην αγκαλιά της γίνεται άνθρωπος**».**

Στη λαϊκή μας παράδοση τίποτε δεν είναι φοβερότερο από την κατάρα της Μάνας σαν αποτρεπτικό μέσο και αυτό ακριβώς κάνει συγκεκριμένη την τεράστια ηθική της δύναμη. Η Μάνα είναι φορέας της οικογενειακής παράδοσης και οι ακατάλυτες σχέσεις Μάνας - Παιδιού προσδιορίζουν τον κυρίαρχο ρόλο της για τη διαμόρφωση μίας καλύτερης οικογένειας, μίας καλύτερης γενιάς.

Ιδιαίτερη μνεία κάνουμε στην Ελληνίδα Μάνα με την αυτοθυσία της Ελένης Γκατζογιάννη, όπως περιγράφεται στο συγκλονιστικό βιβλίο, best seller του γιου της Νικόλα.

4. Παππούς - Γιαγιά

Ο Παππούς και η Γιαγιά είναι δυνατόν να συμβάλλουν θετικά στην ανατροφή του Παιδιού, εφόσον μπορούν και θέλουν. Ιδιαίτερα η Γιαγιά αγαπά το Παιδί σχεδόν όπως και η Μάνα και προσπαθεί να κάνει το καλύτερο γι' αυτό.

Θα πρέπει όμως εξ αρχής η κάθε μία να δεχθεί, ως δεδομένες, ορισμένες προϋποθέσεις, ιδίως αν πρόκειται για Πεθερά και Νύφη.

Και πρώτα η Μητέρα θα πρέπει να καταλάβει ότι η Γιαγιά:

α) Δεν είναι υπάλληλος να υπακούει στις εντολές του εργοδότη.

β) Έχει διαμορφωμένη προσωπικότητα, δεν μπορεί και δεν έχει λόγο ν' αλλάξει συμπεριφορά και πεποιθήσεις.

γ) Δεν έχει καμιά απολύτως υποχρέωση προς οιονδήποτε να μεγαλώνει Παιδιά. Έχει ήδη κάνει το χρέος της.

Αλλά και η Γιαγιά θα πρέπει να καταλάβει ότι:

α) Το Παιδί δεν είναι δικό της Παιδί αλλά Εγγόνι και δεν γεννήθηκε για να της δώσει κάποια απασχόληση.

β) Η ανατροφή του Παιδιού είναι ευθύνη των Γονιών του.

γ) Στο διάστημα που μεγάλωσαν τα δικά της Παιδιά πολλά πράγματα και νοοτροπίες έχουν αλλάξει. Η Κόρη ή Νύφη θέλει να είναι καλή Μάνα, σύμφωνα με τις αντιλήψεις και τις συνθήκες της εποχής.

δ) Στη ζωή του Παιδιού υπάρχει αρκετός χώρος να χωρέσουν άνετα μια Μητέρα και δυο Γιαγιάδες. Οποιαδήποτε αντιδικία θα κάνει κακό στο Παιδί.

Όταν δεν υπάρχει βαθύτερο πρόβλημα στις σχέσεις Μάνας – Γιαγιάς, εύκολα δέχονται να κάνουν αμοιβαίες υποχωρήσεις, αναγνωρίζοντας η καθεμιά την προσφορά και το αναντικατάστατο της άλλης.

Δύσκολα γίνονται τα πράγματα όταν:

Υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ δύο Γιαγιάδων – Συμπεθέρων, ιδίως όταν οι Γονείς είναι ο ένας ή και οι δύο μοναχοπαίδια. Σ' αυτή την περίπτωση οι Γιαγιάδες με τη συμπεριφορά τους προς το Παιδί εκφράζουν την απογοήτευση, που έχουν από το γάμο των Γονιών του, κατηγορώντας η μία την άλλη και ακόμη χειρότερα κατηγορώντας την Μάνα ή τον Πατέρα του Παιδιού.

Η περίπτωση αυτή είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη, όχι μόνο γιατί το Παιδί, όντας στο πεδίο της μάχης κινδυνεύει να αποπροσανατολισθεί, αλλά γιατί υπονομεύεται ο γάμος.

Οι Γονείς πρέπει να πάρουν ριζικά μέτρα: Να απομακρύνουν τη μια από τις δυο Γιαγιάδες ή να απομακρύνουν και τις δυο. Αλλιώς η διαμάχη θα επεκταθεί στο νέο ζευγάρι και θα το «διαβρώσει» γιατί οι διαφωνίες δεν αφορούν σε ασήμαντα θέματα, αλλά τον ίδιο το γάμο.

Όταν οι Συμπεθέρες είναι ευχαριστημένες από τον γάμο των Παιδιών, βρίσκουν τρόπο να συμφωνήσουν σε όλα, ακόμη και αν ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές τάξεις.

Μεγάλο είναι το πρόβλημα και πολλές φορές ανυπέρβλητο όταν υπάρχει το λεγόμενο «οιδιπόδειο σύμπλεγμα» Μάνας – Γιου.

Ουσιαστική βοήθεια μπορεί να προσφέρει η Γιαγιά στη Μητέρα που εργάζεται και μάλιστα από τους πρώτους μήνες μετά τη γέννηση του Παιδιού.

Βέβαια το να αναλάβει αποκλειστικά τη φροντίδα του Παιδιού είναι βαρύ και δύσκολο έργο. Μπορεί όμως να εποπτεύει –έστω κατά διαστήματα– μια καλοδιαλεγμένη γυναίκα, που θα περιποιείται και θα φροντίζει το Παιδί.

Εδώ, ίσως, διερωτηθείτε: Είναι προτιμότερη η γυναίκα στο σπίτι ή ο βρεφικός σταθμός;

Η απάντηση για τον πρώτο ακόμη και για το δεύτερο χρόνο είναι η καλή γυναίκα στο σπίτι.

Μετά τον δεύτερο και ιδίως μετά τον τρίτο χρόνο, πλεονεκτεί ο καλός παιδικός σταθμός. Εκεί δίδεται η ευκαιρία στο Παιδί να παίζει με τα συνομήλικά του Παιδιά, να κάνει φίλους και φίλες και να μάθει τα πρώτα του παιδικά τραγούδια και ποιήματα.

Ουσιαστική είναι επίσης η βοήθεια του Παππού και της Γιαγιάς στο ορφανό Παιδί και στο Παιδί των χωρισμένων Γονιών, με την συμπαράστασή τους στον Γονέα – κυρίως τη Μητέρα που έχει το Παιδί– αλλά και την υποκατάσταση του Γονιού που λείπει από τον Παππού ή την Γιαγιά αναλόγως.

Οποσδήποτε το Παιδί δέχεται ισχυρό τραύμα από το θάνατο ενός Γονέα ή τη διάλυση της οικογένειας, λόγω διαζυγίου των Γονιών.

Η άμβλυνση του ψυχικού τραύματος είναι δυνατή σε κάποιο βαθμό με τη συμπεριφορά καθενός από τους Γονείς προς τον άλλον και των δύο προς το Παιδί.

Ανεξάρτητα από τις διαφωνίες που ανέκυψαν μεταξύ των θα πρέπει απαραίτητως να εννοήσουν τις ευθύνες των απέναντι στο Παιδί και να συμπεριφέρονται ανάλογα προς αυτό, αλλά και μεταξύ των, παρουσία του Παιδιού. Επιβάλλεται η επεξήγηση του όλου οικογενειακού προβλήματος στο Παιδί σε απλά λόγια, ανάλογα με την ηλικία του και ποτέ δε θα πρέπει να αλληλοκατηγορούνται μπροστά στο Παιδί. Ο καθένας από τους δυο Γονείς αποτελεί πρότυπο για το Παιδί και αυτό το πρότυπο δεν πρέπει να «στραπατσarisθεί» στα μάτια του Παιδιού.

5. Αδέλφια.

Η ύπαρξη Αδελφών στην οικογένεια θεωρείται θετική για την ανατροφή των Παιδιών.

- Το μοναχοπαιδί μεγαλώνει δυσμενέστερα για το ίδιο και για τους Γονείς του.
- Το ίδιο έχει την τάση να γίνεται εγωιστικό και κακομαθημένο και να προσαρμόζεται δύσκολα στην ομάδα.
- Αλλά και οι Γονείς είναι επιρρεπείς να αναπτύσσουν ιδιαίτερη ψυχολογία και ψυχοσύνθεση, η οποία υποσυνείδητα, ίσως πηγάζει από την ιδέα του μοναδικού τους μελλοντικού στηρίγματος κατά τα γεράματά τους και της μοναδικής ελπίδας διαίωνισής τους.
- Η ύπαρξη και άλλων Αδελφών δημιουργεί την ανάπτυξη αγάπης, αλληλεγγύης και γενικότερα φιλίας μεταξύ των, ιδιότητες που πρέπει ιδιαίτερος να καλλιεργούνται και από τους Γονείς. Το αποτέλεσμα θα είναι να δημιουργηθεί στενός συγγενικός και αλληλέγγυος περίγυρος στην αντιμετώπιση των δυσκολιών της ζωής.

6. Σχολείο – Δάσκαλος – Καθηγητές

- Μετά την οικογένεια έρχεται το σχολείο που συμβάλλει αποφασιστικά στην αγωγή του Παιδιού.

- Το σχολείο για το Παιδί αποτελεί ουσιώδη σταθμό στη ζωή του. Για πρώτη φορά αποχωρίζεται από το οικογενειακό του περιβάλλον και αισθάνεται απαγκιστρωμένο από την άμεση εποπτεία του.

Η απαγκίστρωση όμως αυτή δεν είναι ανώδυνος, διότι στερείται εν μέρει της αγάπης και της στοργής της οικογένειάς του.

- Έτσι αισθάνεται επιτακτική την ανάγκη να δημιουργήσει ένα νέο φιλικό κύκλο, που θα διασκεδάσει την απειλή της απομόνωσής του. Ο Δάσκαλος ή Δασκάλα υποκαθιστούν (και πρέπει να υποκαθιστούν) σ' έναν βαθμό τους Γονείς και οι Συμμαθητές, τα Αδέλφια του. Κατ' αυτόν τον τρόπο ρίχνονται στην ψυχή του Παιδιού οι πρώτοι γόνιμοι σπόροι για την μελλοντική κοινωνική του συνύπαρξη.

- Η παιδεία με τον Δάσκαλο και τους Καθηγητές αποτελούν σημαντικότερους παράγοντες στην αγωγή του ατόμου και την τελική διαμόρφωση του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του.

- Η εκπλήρωση του υψίστου σκοπού της παιδείας δεν πρέπει να εξαρτάται από τις ώρες διδασκαλίας ενός συγκεκριμένου μαθήματος, αλλά από κάτι βαθύτερον: την προσωπικότητα του Διδάσκοντος, η οποία ακριβώς πρέπει να απευθύνεται στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του Μαθητού και λιγότερο στο περιεχόμενο του μαθήματος.

7. Παράδοση.

Η παράδοση περιλαμβάνει τα ιδιαίτερα ήθη και έθιμα ενός λαού ήτοι τους ηθικούς νόμους δια των οποίων ο άνθρωπος ανεβαίνει σε υψηλότερα επίπεδα πολιτισμού. Είναι οι άγραφοι νόμοι της φιλαλληλίας και αλληλεγγύης, χωρίς τους οποίους η κοινωνική συμβίωση δεν είναι δυνατή ή το λιγότερο είναι δύσκολη. **Είναι η πνευματική προβολή του παρελθόντος ενός λαού, μιας φυλής αλλά ακόμη και μιας οικογένειας στην σκοτεινή οθόνη του μέλλοντος.** Είναι η άυλη εκείνη δύναμη που θα

περιφρουρήσει την ψυχή του Παιδιού από τις δυσκολίες της ζωής και τις αντιξοότητες της τύχης.

- Πόσες φορές δεν ακούσαμε στα μαθητικά μας χρόνια για τα επιτεύγματα «των αρχαίων ημών προγόνων» για τα οποία οφείλουμε να φανούμε αντάξιοι!

- Αλλά και από τη Μάνα μας ακούσαμε ότι πρέπει να φανούμε αντάξιοι της οικογενειακής μας παράδοσης, ή σπανιότερα σε άλλες περιπτώσεις να αποφύγουμε, τυχόν αρνητικά πρότυπα της οικογένειάς μας.

8. Θρησκεία.

Η θρησκεία αποτελεί την απλούστερη και πιο αποτελεσματική μέθοδο για την μεταλαμπάδευση - πραγματική «μετάγγιση» ηθικών αξιών στην ψυχή του Παιδιού. Είναι σοβαρή παράλειψη να μην χρησιμοποιούμε την θρησκεία στην ανατροφή του Παιδιού.

Τέλος στην διαπαιδαγώγηση των νέων είναι χρήσιμο να αναφερόμαστε σε εξέχουσες μορφές της Φυλής μας (π.χ. *Σωκράτης, Καποδίστριας, Κολοκοτρώνης*), που εξύψωσαν τις ηθικές αξίες και προβάλλουν σαν ιδανικά πρότυπα, προς τα οποία ιδιαίτερα ο έφηβος στρέφεται και φιλοδοξεί να μιμηθεί.

Γ. ΜΕΣΑ ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1. Η πειθαρχία

- Η πειθαρχία στην κυριολεκτική της έννοια σημαίνει τη συμμόρφωση προς ορισμένες αρχές, εν προκειμένου προς τις αρχές της οικογένειας, που εξασφαλίζει στο Παιδί, διατροφή, αγάπη και ασφάλεια.

- Η πειθαρχία στην ζωή του Παιδιού έχει πρωταρχική και θεμελιώδη σημασία. Το βοηθάει να μαθαίνει, να σκέπτεται, να αντιδρά σωστά, ώστε να γίνει μια χρήσιμη κοινωνική οντότητα.

- Η ίδια η ζωή –σαν βιολογικό φαινόμενο– είναι συνυφασμένη με την πειθαρχία. Θα ήταν αδύνατη, αν οι διάφορες λειτουργίες της δεν ακολουθούσαν ορισμένους βιολογικούς νόμους.

Η ανάγκη πειθαρχίας γίνεται επιτακτική στην ανώτερη λειτουργία της ζωής: την πνευματική με αποκορύφωση την αυτοπειθαρχία – μέγιστη ανθρώπινη αρετή. Ζωή χωρίς πειθαρχία δεν θα ήταν απλώς ζώδης, διότι και τα ζώα πειθαρχούν στους βιολογικούς νόμους, θα ήταν χαώδης.

- Οι Γονείς του παιδιού είναι οι πλέον κατάλληλοι να καλλιεργήσουν την πειθαρχία στο Παιδί, γιατί αυτοί αγαπούν το Παιδί περισσότερο από τον καθένα, η αγάπη δε και η ασφάλεια αποτελούν τα θεμέλια της πειθαρχίας.

Η πειθαρχία στη σκέψη, την ψυχή του Παιδιού είναι έννοια χωρίς περιεχόμενο, αν προηγουμένως δεν έχει νοιώσει έντονη αγάπη και ασφάλεια, που υπάρχουν μέσα στην οικογένεια. Πειθαρχία σημαίνει όριο, περιορισμό. Για να περιοριστεί όμως κάτι πρέπει να υπάρχει. Το ανύπαρκτο ούτε οριοθετείται, ούτε περιορίζεται.

- Για να επιτευχθεί πειθαρχία καθορίζονται «όρια» πραγματικά και μεταφορικά, μέσα στα οποία επιτρέπεται να κινείται το Παιδί ανάλογα με την ηλικία, την ωριμότητα, την ιδιοσυγκρασία, την εξυπνάδα και τις συνθήκες του περιβάλλοντος που δεν είναι πάντοτε σταθερές, π.χ. άλλα όρια θα τεθούν σε ένα Παιδί του Δημοτικού και άλλα σε ένα Παιδί του Γυμνασίου - Λυκείου. Άλλα στο Παιδί της πόλης, άλλα στο Παιδί του χωριού.

- Εδώ πρέπει να τονισθεί ότι βασικές ηθικές αξίες όπως: αλήθεια - ψέμα, τιμιότητα - ατιμία, εργατικότητα - τεμπελιά, αγάπη - μίσος, δημιουργία - καταστροφή δεν επιδέχονται ούτε όρια ούτε καν χαλαρότητα.

- Η πειθαρχία δεν πρέπει να επιβάλλεται, αλλά να υποβάλλεται με καλοσύνη, λογική, πειθώ και κυρίως με το προσωπικό μας παράδειγμα και την συνέπεια των πράξεών μας. Πρέπει πρώτα εμείς οι Γονείς να είμαστε πειθαρχημένοι για να γίνουν

και τα Παιδιά μας. Μόνο έτσι θα μπορέσουν να δημιουργήσουν μια ισορροπημένη προσωπικότητα, που θα βρίσκει το δρόμο της ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, στα προνόμια και τα καθήκοντα.

Πότε είναι ώριμο το Παιδί να δεχθεί τους κανόνες της πειθαρχίας;

- Κάθε προσπάθεια επιβολής πειθαρχίας κατά τους πρώτους μήνες της ζωής του είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Τότε το βρέφος μέσα στην τέλεια αδυναμία του έχει ανάγκη από απεριόριστη αγάπη, στοργή και ασφάλεια, που είναι ζωτικές του ανάγκες και η διεκδίκησή τους είναι ενστικτώδης.

- Οι πρώτοι περιορισμοί γίνονται, γύρω στον δέκατο μήνα, όταν το βρέφος αρχίζει να μπουσουλάει και έχουν σκοπό την προστασία του Παιδιού από ατυχήματα, διαρκούν δε μέχρι να πάει στο νηπιαγωγείο.

- Όταν θέτουμε κάποια όρια στο Παιδί, ανάλογα με την ηλικία του βέβαια, το κάνουμε με ηρεμία και σε κλίμα αγάπης. Τα όρια συναποφασίζονται από τους Γονείς, οι οποίοι είναι σταθεροί και συνεπείς, όχι όμως απόλυτοι και άκαμπτοι. Όταν αντιληφθούμε ότι κάποια όρια είναι υπερβολικά και προκαλούν την έντονη αντίδραση του Παιδιού, τα αναθεωρούμε, εφ' όσον το Παιδί μάς πείσει με λογικά επιχειρήματα. Σε αυτήν την περίπτωση καταλαβαίνει ότι είμαστε λογικοί και δίκαιοι, εκτιμάται η συμπεριφορά μας και ενισχύεται ο σεβασμός του απέναντί μας. Παράλληλα και το Παιδί γίνεται συνυπεύθυνο για την υπέρβαση των ορίων που έγινε με την υπόδειξή του και την συγκατάθεσή μας.

2. Αμοιβή και τιμωρία, έπαινος και αποδοκιμασία.

- «Η αμοιβή και η τιμωρία είναι οι δύο όψεις του αυτού πολυτίμου νομίσματος, η ανταλλακτική αξία του οποίου είναι εμπειστευμένη εις χείρας του παιδαγωγού και τη τιμή του εξαρτάται εξ αυτού»

- Είναι η άποψη του αιμνήστου Χωρέμη και πιστεύω ότι αποδίδει την χρησιμότητα των μέσων αυτών στην ανατροφή του Παιδιού.

- Οι Γονείς πρέπει να αντιληφθούν την μεγάλη δύναμη που έχουν στα χέρια τους: Την αγάπη προς το Παιδί. Τη δύναμη αυτή –την αγάπη– πρέπει να μάθουν να την μεταχειρίζονται με εξυπνάδα και μέτρο.

- Κάθε φορά που το Παιδί συμπεριφέρεται σωστά, διεκδικεί τα δικαιώματά του, σεβόμενο τις υποχρεώσεις του, πρέπει να επιδοκιμάζεται.

- Αντίθετα, κάθε φορά που διεκδικεί τα δικαιώματά του, περιφρονώντας τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του, πρέπει να αποδοκιμάζεται.

- Αποδοκιμασία χωρίς έπαινο και έπαινος χωρίς αποδοκιμασία ισοπεδώνουν την παιδική ψυχή και σκέψη. Το καλό και το κακό χάνουν τα όριά τους, γίνονται μίγμα με ολέθρια αποτελέσματα.

- Παιδί που δεν επιδοκιμάζεται, δεν επαινείται και δεν αμοίβεται, αργά ή γρήγορα θα γίνει αδιάφορο και αναισθητο στα μη και στα όχι, στην αποδοκιμασία και την τιμωρία.

- Δεν πρέπει ποτέ να χάνουμε την ευκαιρία να λέμε «Μπράβο» στα Παιδιά μας.

Γενικότερα είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούμε πολύ συχνότερα την επιδοκιμασία και αμοιβή και ιδιαίτερα την ηθική αμοιβή παρά την αποδοκιμασία και τιμωρία.

Τιμωρία είναι το τίμημα για μια συμπεριφορά μη επιθυμητή ή τη μη τήρηση ενός συμφωνημένου κανόνα που διδάχθηκε και δεν τηρήθηκε. Το τίμημα μπορεί να είναι η στέρηση από κάτι που αρέσει ιδιαίτερα στο Παιδί, όπως η τηλεόραση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, ο περίπατος, το ποδήλατο κ.ά.

- Για να έχει διδακτικό αποτέλεσμα η τιμωρία πρέπει να ακολουθεί ορισμένους κανόνες όπως:

Η τιμωρία πρέπει να κλιμακώνεται και να επιβάλλεται αμέσως μετά την κολάσιμη πράξη, με φειδώ, σύνεση και χωρίς εκνευρισμούς, ανάλογα με την ηλικία του Παιδιού και το μέγεθος της κολάσιμης πράξης.

- Οποσδήποτε, οποιαδήποτε τιμωρία δεν έχει θέση πριν από την ηλικία των 18 μηνών.

Η τιμωρία να επιβάλλεται, αφού όμως γίνεται προειδοποίηση.

Με την προειδοποίηση το Παιδί συνειδητοποιεί την παράβαση και έχει την δυνατότητα να πράξει κατά διαφορετικό τρόπο που τεχνηέντως, θα του υποδείξουμε, ώστε να μη νοιώσει νικημένο γιατί δεν πέρασε το δικό του.

Οι επανειλημμένες προειδοποιήσεις αποτελούν ασυγχώρητο παιδαγωγικό σφάλμα.

Όταν π.χ. το Παιδί έχει απειληθεί 5-10 φορές χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί η τιμωρία, την 10^η φορά που θα τιμωρηθεί μένει κατάπληκτο, σαν να το κτύπησε κεραυνός. Νομίζει ότι ο Γονιός του τρελάθηκε, γιατί το έκανε να πιστέψει ότι η απειλή του ήταν χωρίς αντίκρισμα. Σε αυτή την περίπτωση στα μάτια του Παιδιού παραβάτης είναι ο Γονιός γιατί το έκανε να πιστέψει ότι η απειλή του είναι λόγια και μόνο λόγια. Έτσι στην ψυχή του Παιδιού γεννιώνται αισθήματα μίσους, οργής και περιφρόνησης, που εκδηλώνονται με επιθετικότητα και εκρήξεις θυμού.

Η τιμωρία ποτέ δεν πρέπει να αναβάλλεται ή να επιβάλλεται καθυστερημένα.

Σε αυτή την περίπτωση ο Πατέρας ή η Μάνα δημιουργούν στην ψυχή του Παιδιού την αποκρουστική εικόνα του ψυχρού τιμωρού. Το Παιδί έχει σχεδόν ξεχάσει γιατί τιμωρείται και δημιουργούνται μέσα του αισθήματα εκδίκησης και μίσους.

Η τιμωρία ποτέ δεν επιβάλλεται μπροστά σε τρίτους.

Το Παιδί έχει αξιοπρέπεια και υπερηφάνεια και όταν τιμωρείται μπροστά σε τρίτους θα νοιώσει πολύ άσχημα, θα πληγωθεί και το δυσάρεστο συναίσθημα, που θα του δημιουργηθεί θα είναι πολλαπλάσια της τιμωρίας αυτής καθ' αυτής.

Η τιμωρία δεν είναι αυτοσκοπός, δεν επιβάλλεται «εν βρασμώ ψυχής» και παρορμητικά ούτε για να εκτονωθούμε ή πολύ περισσότερο να εκδικηθούμε.

- Δεν είναι άσκοπο, όταν πρόκειται να επιβάλλουμε τιμωρία στο Παιδί, γιατί παρενέβη κάποιο κανόνα να κρατήσουμε την ψυχραιμία μας και να συζητήσουμε με το Παιδί να ορίσει μόνο του την τιμωρία. Είναι πολύ πιθανό να επιβάλλει στον εαυτό του σκληρότερη τιμωρία και έτσι καταλαβαίνει ότι δεν εκδικούμαστε, αλλά προσπαθούμε μαζί του να βελτιώσουμε την συμπεριφορά του.

- Συμπερασματικά η τιμωρία τις περισσότερες φορές θα πρέπει να προβάλλεται σαν αποτρεπτική απειλή και λίγες φορές να επιβάλλεται, γιατί δεν γίνεται αλλιώς.

Αλλά και τότε ας έχουμε υπ' όψιν μας ότι:

Η τιμωρία μοιάζει σαν ένα δυνατό φάρμακο:

- Η μεγάλη δόση δηλητηριάζει.
- Η συχνή χορήγηση ελαττώνει τη δραστικότητα γιατί ο οργανισμός συνηθίζει.
- Η σωστή θεραπεία απαιτεί μικρές δόσεις και μόνο όταν το φάρμακο είναι απολύτως απαραίτητο.

Όσον αφορά την σωματική τιμωρία, δηλαδή το «ξύλο» στις μέρες μας τείνει να καταργηθεί γιατί θεωρείται ότι η πραγματική πειθαρχία δεν βασίζεται στη δύναμη και στη βία, αλλά αναπτύσσεται μέσα από την κατανόηση και τον αμοιβαίο σεβασμό.

Το ξύλο στην ανατροφή του Παιδιού είναι σαν τον αέρα ή το λάδι στη φωτιά... αντί να την σβήσει την δυναμώνει.

3. Η ψυχαγωγία στην ανατροφή του Παιδιού.

Η ψυχαγωγία είναι απαραίτητη στο Παιδί και συμβάλλει σημαντικά στη σωστή ανατροφή του.

Το παιχνίδι, το παιδικό βιβλίο, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο, το θέατρο και ο κινηματογράφος αποτελούν τα σημαντικότερα μέσα της ψυχαγωγίας του Παιδιού.

Το παιχνίδι.

Αποτελεί για το Παιδί πραγματική ψυχική τροφή. Είναι η ζωή του. Με αυτό διοχετεύεται ο ψυχικός του πληθωρισμός και αναπτύσσονται η άμιλλα, η συνεργασία και ο ανταγωνισμός. Αντίθετα η στέρησή του αυξάνει την επιθετικότητα, το πείσμα και την ανυπακοή.

Το παιχνίδι στο ύπαιθρο (παιδική χαρά, αυλή, γήπεδο, οποιοσδήποτε ανοικτός χώρος) είναι ό,τι το καλύτερο για το Παιδί.

Αλλά και στο σπίτι το παιχνίδι εκτονώνει το Παιδί, αρκεί να υπάρχει ο δικός του χώρος. Αν δεν έχει το δικό του δωμάτιο, να του εξασφαλίσουμε μια γωνιά δική του να παίζει με τα παιχνίδια του, που είναι οι θησαυροί του.

Τα «αγορίστικα» παιχνίδια για τα Αγόρια και τα «κοριτσίστικα» για τα Κορίτσια βοηθούν στην ταύτιση με το φύλο.

Τα ομαδικά παιχνίδια είναι απαραίτητα για το Παιδί. Με αυτά καλλιεργείται η άμιλλα, το Παιδί κάνει φίλους και φίλες, κοινωνικοποιείται, μαθαίνει να κερδίζει, τηρώντας τους κανόνες του παιχνιδιού, αλλά εξοικειώνεται και στο να χάνει.

Τα σπίτια, που παίζουν τα Παιδιά, πρέπει να εναλλάσσονται. Έτσι όλοι οι Γονείς της παρέας μοιράζονται τα βάρη και συγχρόνως σχηματίζουν προσωπική γνώμη όχι μόνο για τα άλλα Παιδιά, αλλά και για το δικό τους Παιδί. Γιατί στο παιχνίδι το Παιδί δείχνει πλευρές και λεπτομέρειες του χαρακτήρα του, που ίσως δεν είχαν μέχρι τώρα την ευκαιρία να διαπιστώσουν.

Η τηλεόραση.

Πριν από μερικά χρόνια η ανατροφή και κοινωνικοποίηση του Παιδιού γινόταν από την οικογένεια, το σχολείο και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (*Συγγενείς, Φίλοι, Γείτονες*).

Σήμερα η γειτονιά έχει εξαφανισθεί, η οικογένεια έχει περιορισθεί και οι συγγενείς έρχονται σε μικρή επαφή με το Παιδί. Η τηλεόραση εκάλυψε το κενό.

Η τηλεόραση αναμφισβήτητα μορφώνει. Γιατί:

α) Έχει τεράστιες εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δυνατότητες.

Φέρνει τις εμπειρίες του Παιδιού της πόλεως στο Παιδί του χωριού, φέρνει τις γνώσεις των μορφωμένων ενηλίκων στο Παιδί των αγραμμάτων γονιών.

β) Είναι ισχυρότατο εκπαιδευτικό μέσον εκπέμποντας συγχρόνως οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα, τα οποία έτσι αποτυπώνονται ευκολότερα.

γ) Μπορούν να περάσουν θετικά μηνύματα για την υγεία (π.χ. σωστή διατροφή, βούρτσισμα δοντιών).

Η τηλεόραση όμως μπορεί να αποχαυνώνει και να βλάπτει:

α) Όταν το Παιδί δεν παρακολουθεί συνειδητά το πρόγραμμα, οπότε διάφορες πληροφορίες άχρηστες ή και βλαβερές μπορούν να εντυπωθούν στο υποσυνείδητο, χωρίς να περάσουν από τον έλεγχο της κρίσης, που στα Παιδιά δεν είναι ανεπτυγμένη.

β) Όταν το Παιδί παρακολουθεί σκηνές βίας, οι οποίες το λιγότερο είναι άχρηστες, αν όχι βλαβερές.

γ) Διότι πολλές φορές τα πρότυπα που προβάλλονται δεν είναι αυτά που θα θέλαμε να μιμηθεί το Παιδί.

Τι πρέπει ή δεν πρέπει να κάνουν οι Γονείς σχετικά με την τηλεόραση.

Να γίνεται επιλογή των προγραμμάτων που θέλουμε να δούμε αποφασίζοντας μαζί με τα Παιδιά.

Να μην χρησιμοποιούν την τηλεόραση σαν κατευναστικό, σαν «ξεφόρτωμα» του Παιδιού.

Να βλέπουν μαζί με το Παιδί τηλεόραση, να κουβεντιάζουν και να κριτικάρουν αυτά που βλέπουν.

Δ. ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ (ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ) ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

- Με την γενετήσια (σεξουαλική) διαπαιδαγώγηση αποσκοπείται η μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων για την αναπαραγωγική λειτουργία.
- Η γενετήσια διαπαιδαγώγηση αποτελεί κύριο έργο των Γονέων και ειδικότερα του Πατέρα για το Αγόρι και της Μητέρας για το Κορίτσι. Ο Παιδίατρος θα είναι ο αρωγός, που θα καθοδηγήσει τους Γονείς στο έργο τους. Ο Παιδίατρος θα ενθαρρύνει τους Γονείς να συζητούν μαζί του τα προβλήματα που τους απασχολούν, έτσι ώστε να δίνονται ευθείες και ειλικρινείς απαντήσεις στα σχετικά ερωτήματά του.
- Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αρχίζει μόλις το Παιδί αρχίζει και θέτει σχετικά ερωτήματα. Το είδος των απαντήσεων καθορίζεται από τα παιδικά ερωτήματα, διότι τα ερωτήματα του Παιδιού αντικατοπτρίζουν την ωριμότητα και την ικανότητα αντιλήψεώς του, ποτέ όμως δεν δίνονται πληροφορίες λεπτομερέστερες και περισσότερες απ' όσες ζητούνται. Η τακτική μας πρέπει να είναι «ολιγότερα και αργότερα παρά περισσότερα και ενωρίτερα».
- Η χρησιμοποίηση παραδειγμάτων από το ζωικό βασίλειο βοηθά πάρα πολύ στην κατανόηση του τρόπου αναπαραγωγής, ιδιαίτερα στα Παιδιά του χωριού, ώστε να μην υπάρχει η ανάγκη ιδιαίτερης διδασκαλίας.
- Στην σεξουαλική διαπαιδαγώγηση περιλαμβάνεται και η ενημέρωση αγοριών και κοριτσιών για τους επικείμενους σταθμούς της σεξουαλικής ωρίμανσης (*έμμηνος ρύση, ανάπτυξη μαστών, τρίχωση, αλλαγή της φωνής κ.λπ.*).
- Πρωταρχική σημασία για τον ορθό σεξουαλικό προσανατολισμό αποτελεί η ταύτιση του Παιδιού με το φύλον του, που πρέπει να γίνεται μέχρι την ηλικία των τριών ετών. Η ταύτιση με το φύλο πρέπει να ενθαρρύνεται με την κατάλληλη ένδυση και κατάλληλα παιχνίδια.
- Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει έρευνες από τις οποίες υποστηρίζεται ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός καθορίζεται από γονίδια, χωρίς να αποκλείονται περιβαλλοντικοί ή και ορμονικοί παράγοντες.

Κατά τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν πρέπει να παραλείπεται κατά την προεφηβική και πρώιμη εφηβική ηλικία η ενημέρωση των Παιδιών και νεαρών Εφήβων για την επικίνδυνη προσέγγισή των, από συνομήλικα ή συνηθέστερο ενήλικα άτομα, με σκοπό την ομοφυλική ή ετεροφυλική σχέση και μάλιστα, τις περισσότερες φορές από άτομα του φιλικού ή και οικογενειακού περιβάλλοντος.

Ακόμη θα πρέπει να ενημερώνονται για σεξουαλικά διεστραμμένους ενηλίκους επιδειξίες, που χαρακτηρίζονται σαν άρρωστοι και άξιοι λύπης, όπως και είναι.

- Για όλες αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να ενθαρρύνεται το Παιδί και ο Έφηβος, να ενημερώνουν χωρίς δισταγμό τους Γονείς.

Τέλος, θα πρέπει απαραίτητως οι Έφηβοι να ενημερώνονται για τις μεθόδους αντισύλληψης και τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και να τονίζεται ότι η σεξουαλική επαφή είναι κυρίως εγκεφαλική λειτουργία και δευτερεύοντως σωματική.

Ε. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελειώνοντας, θα ήθελα να τονίσω ότι όλα όσα αναφέρθηκαν, δηλαδή η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων και η αποφυγή βασικών σφαλμάτων, οπωσδήποτε συμβάλλουν στην σωστή αγωγή του Παιδιού.

Σε καμμία όμως περίπτωση, δεν σημαίνει ότι όλα τα μοναχοπαίδια, τα Παιδιά διαζευγμένων Γονέων ή προβληματικών οικογενειών και τα ορφανά, είναι καταδικασμένα να εμφανίσουν προβλήματα και να αποτύχουν στην ζωή τους.

Το «κύτταρο» του καθενός μας, μπορεί να είναι τόσο ισχυρό, ώστε να αποτραπούν δυσμενείς επιδράσεις του περιβάλλοντος και ο καθένας μας μπορεί, με την δύναμη της θέλησης, να γίνει ένα ώριμο, ολοκληρωμένο και χρήσιμο για την κοινωνία άτομο.

